

Forandringer i den færøske fugleverden i relation til klimaændringen i det nordatlantiske område.

Af ARNE NØRREVANG.

(With a Summary in English: Changes in the Bird-Life of the Faeroes in Relation to the Climatic Changes in the North Atlantic Area).

De senere års klimaændring i det nordatlantiske område og den forandring, som dette forhold har medført i dyrearternes udbredelse, har gentagne gange været genstand for undersøgelser og afhandlinger.

For et sådant studie må den færøske fugleverden anses for velegnet. Med dr. FINN SALOMONSEN's store værk *Aves i The Zoology of the Faroes* (1935–42) har man et solidt grundlag at bygge på, og de senere års iagttagelser på Færøerne har været mange og omfattende. Især Mr. KENNETH WILLIAMSON må siges at have ydet et væsentligt bidrag i denne henseende, og ikke mindst udgør N. F. PETERSEN Á BOTNI's iagttagelser fra Nolsø et glimrende materiale – især fordi en meget stor del af SALOMONSEN's værk er bygget på iagttagelser fra Nolsø, gjort af NIELS Á BOTNI's fader, P. F. PETERSEN Á BOTNI. Det vil altså sige, at man har praktisk talt fortløbende iagttagelser fra samme ø, hvilket er af væsentlig betydning for denne sammenligning.

De forandringer, der er sket i den færøske fugleverden vil blive forsøgt forklaret bl. a. ved klimaændringen; men for at kunne dette er det nødvendigt først at kende de forandringer, der er sket, og disse er opført i nedenstående systematiske liste.

Først angives ganske kort status iflg. SALOMONSEN, hvilket vil sige i 1934 og i ganske enkelte tilfælde 1942. Med ordet *tidligere* menes altså altid: iflg. SALOMONSEN. For hver enkelt af de nye iagttagelser er der henvist med et nummer og sidetal; nummeret henviser til litteraturlisten p. 228.

Da de fleste iagttagelser har været offentliggjort tidligere, vil deres rigtighed intetsteds blive diskuteret.

Som slutning på de indledende bemærkninger vil jeg benytte lejligheden til at takke DANSK ORNITOLOGISK FORENINGS BESTYRELSE og JAPETUS STEENSTRUPS LEGAT samt NATURHISTORISK MUSEUM i Århus for økonomisk støtte til min rejse til

Færøerne i 1951. Mr. KENNETH WILLIAMSON, Hr. NIELS PETERSEN á BOTNI og cand mag.. A. GUILDAL takkes for deres venlige hjælp under manuskriptets udarbejdelse.

Med hensyn til selve klimaændringen skal kun anføres temperaturkurver for maj og august (fig. 1), som synes at være de måneder, hvor ændringerne har været mest radikale. Endvidere er maj-temperaturen af væsentlig betydning for forlænget træk

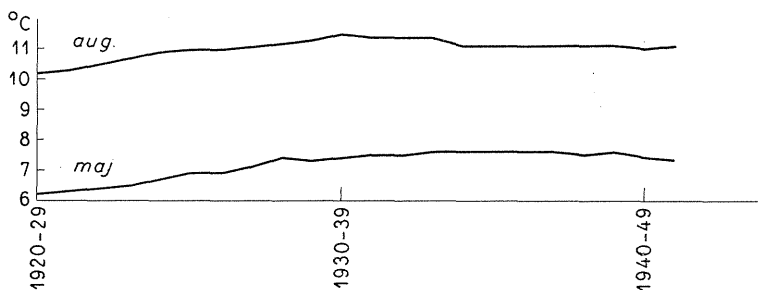

Fig. 1. Middelttemperaturen i Thorshavn i 10-års perioder.
Mean temperature for Thorshavn in ten-years periods.

af sydlige fugle, der bringer dem til Færøerne. Det vil uden tvivl være kendt, at årsmiddelttemperaturen også er steget, samt at vintertemperaturen er steget forholdsvis mest i de arktiske egne, hvilket uden tvivl er af stor betydning for fuglenes efterårstræk, der tidsmæssigt må blive forkortet for vejr-fuglenes vedkommende.

Negativ indflydelse.

Den negative indflydelse er den sværeste at konstatere, idet det er lettere at iagttage en fugls tiltagen end dens tilsvarende aftagen.

Et af de bedste eksempler i denne retning er Snespurvens (*Plectrophenax nivalis* (L)) forsvinden som ynglefugl. Ligesom de to følgende arter, Rødstrubet Lom og Sortgrå Ryle, har Snespurven sin sydgrænse i området umiddelbart syd for Færøerne, på Orkneyøerne og i Skotland, hvor den dog kun findes på de højestliggende steder og er sjælden.

SALOMONSEN (7 p. 167) betegner denne art som en fåtallig, men regelmæssig ynglefugl på de nordlige øer. Nu synes den

helt forsvundet, idet der siden århundredskiftet ikke er meddelt eet eneste ynglefund, skønt der er blevet søgt specielt efter Snespurve både af WILLIAMSON og af mig selv.

Uden tvivl må også grunden til den Rødstrubede Loms aftagen søges i de klimatiske forhold, idet den i dag har nøjagtig de samme ynglebetingelser på Færøerne som for 100 år siden, da den var at finde på bogstavelig talt hvert eneste fjeldvand. Søerne er ikke blevet afvandet, og der er ikke mere færdsel i fjeldene end tidligere; man kan næsten sige tværtimod, idet Færingen ikke længere i så stor udstrækning som tidligere selv skærer sine tørv. Og medens der tidligere af og til blev skudt en Lom, selv om smagen ikke var videre god, er den nu totalfredet, og fredningen respekteres i meget høj grad. Heller ikke den af SALOMONSEN foreslåede indavl synes at kunne være årsagen, da Lommerne er trækfugle, hvilket forhold SALOMONSEN da også samtidig nævner. Den egentlige årsag må ligge i den forhøjede sommertemperatur – ingen anden forklaring synes mig nærliggende, selvom der iflg. WILLIAMSON og andre endnu ikke er sket tilsvarende ændringer i Skotland og på Orkney–Shetlandsøerne. I efteråret 1953 opfordrede jeg i det færøske dagblad »Dimmalætting« læserne til at indsende oplysninger om Rødstrubet Lom, men det gav intet nyt og bekræftede kun gammelkendte yngleforekomster, så det ret store antal, som WILLIAMSON ved en optælling i sommeren 1953 er kommet til, synes mig ret uforståeligt. Man kan gøre opmærksom på, at SVERRE PATURSSON i 1948 stort set er kommet til det samme resultat, som er opført i den systematiske liste.

WILLIAMSON meddeler endvidere, at han i 1953 – trods ihærdig søgen – ikke fandt vidnesbyrd om Sortgrå Ryle som ynglende på de nordlige øer, medens SALOMONSEN (7 p. 78) angiver den som »ikke særlig almindelig ynglefugl«. Det kan også nævnes, at jeg selv kun har truffet den ynglende een gang (3 p. 195). Her synes altså også at have fundet en aftagen sted.

Endvidere er det sandsynligt, at den voldsomme nedgang i antallet af ynglende Dværgfalke (*Falco columbarius* Tunst.) på Færøerne kan sættes i forbindelse med klimaændringen; men dette er dog mere usikkert, idet denne art også findes som ynglefugl i Irland, Skotland og de nordvestlige dele af England.

Positiv indflydelse.

Vidnesbyrd om den mere positive indflydelse af det forbedrede klima – temperaturmæssigt set – er evidente og ville blive en opremsning af de fleste af de arter, der er nævnt i den systematiske liste. Imidlertid vil det være af interesse at se på de nyopdukkede fuglearters oprindelse.

Nord	Sydøst
(Snegås)	(Gråstrubet Lappedykker)
Grønlandsk Gråsiken	Knarand
Islandsk Hvinand	Hvidvinget Terne
	Kærnebider
	Grønsiken
	(Hortulan)
Øst	Syd
(Låddenbenet Musvåge)	Purpurhejre
Gulddrossel	*Mudderklire
Brundrossel	Dværgterne
Sibirisk Sortstrubet	*Digesvale
Bynkefugl	Alm. Allike
Hvidbrynet Løvsanger	Drosselrørsanger
Nordsanger	Skovsanger
Brun Fluesnapper	*Grå Fluesnapper
Hvidsiken	(Sortrygget Vipstjert)
	*Bjergirisk

De fugle, der er truffet før 1935, er sat i parentes. Når disse iagttagelser er fraregnet vil det ses, at 55 % af de nyopdukkede fuglearter er af sydlig eller sydøstlig oprindelse, og dette må for en stor del sikkert tilskrives klimaændringen. De fugle, der er mærket med *, optræder dog også i Skandinavien og kan derfor tænkes at være drevet til Færøerne af vind.

Denne konstatering af nye fugle er imidlertid ikke noget afgørende bevis for klimaændringens indflydelse på fugle verdenen. Hertil kommer dog også de talrige fuglearter, hvoraf der tidligere har været enkelte iagttagelser, og som nu er iagttaget yderligere nogle gange. Her vil det ses, at 19 % har østlig, 17 % nordlig, 29 % sydøstlig og 35 % sydlig udbredelse i forhold til Færøerne. Af fuglene med sydlig og sydøstlig udbredelse, findes halvdelen også på den Skandinaviske halvø, således at de kan tænkes at være forekommet på afdriftstræk.

Træk.

De nu mere regelmæssige trækforekomster af Gravand, Tårnfalk, Grønbenet Rørhøne, Blishøne, Brushane, Turteldue, Mursejler, Høgesanger, Havesanger, Munk, Tornsanger, Gærdesanger, Gransanger, Løvsanger, Skovsanger og Broget Fluesnapper må også uden tvivl sættes i relation til det forbedrede klima om end kun sekundært, idet fuglene for de flestes vedkommende må tænkes at være trængt længere mod nord på den Skandinaviske halvø, således at chancerne for at de optræder på afdriftstræk på Færøerne er tilsvarende forøget. Efterårstrækket er mere udpræget på Færøerne end forårstrækket.

Yngel.

I 1948 fandt jeg en Havesanger med store unger i Plantagen i Thorshavn. Man må tænke sig, at et forvildet par fra forårstrækket har fundet betingelserne så gode, at de har slået sig ned for at yngle, hvilket så vidt vides aldrig før er sket. I 1938 indvandrede Bjergirirken til Nolsø som ynglefugl; men efter 10 års forløb døde den ud igen, sandsynligvis på grund af indavl i den lille bestand.

Andre fugle, der tidligere ikke eller kun en enkelt gang ynglede på Færøerne, har i de senere år ynglet mere regelmæssigt, åbenbart ansporet af det varmere klima, da det er fugle med en fortrinsvis sydlig udbredelse. Her kan nævnes: Grågås, Pibeand, Vibe, Stormmåge, Hættemåge, Landsvale, Solsort og Gråspurv.

Overvintring.

Visse fugle, der tidligere slet ikke eller kun meget sjældent overvintrede på Færøerne, har i de senere år overvintret mere eller mindre regelmæssigt. Vintertemperaturens stigning er tidligere nævnt. Disse fugle er: Islandsk Rødben, Stenvender, Islandsk Ryle, Sildemåge og Engpiber.

Imidlertid kan ikke alle ændringer – heller ikke når det gælder fugle med sydlig udbredelse – kritikløst tilskrives klimaændringen. I mange tilfælde synes det, som om den forøgede

ornitologiske virksomhed på de forholdsvis ikke særlig godt kendte øer er den egentlige årsag til, at man har opdaget forhold, som ikke tidligere var kendt.

Dette er så godt som bevist for den Store Stormsvalers vedkommende, idet det af flere hævdes, at den har været kendt som ynglende på Myggenæsholm i hvert fald længe før 1934, da der blev »opdaget 4—5 par« af ALWIN PEDERSEN. Det samme gælder sikkert også forårstræk af Stor Præstekrave og muligvis Engpiber samt efterårstræk af Stor Kobbersnepe, Grønlandsk Stenpikker og Engpiber. Desuden synes det nærliggende at antage, at den tilsyneladende tiltagen af ynglende par af Odinsbane skyldes, at denne lille beskedne fugl til en vis grad hidtil har undgået ornitologernes opmærksomhed.

Endelig må man med beklagelse konstatere, at de nye og interessante opdagelser, der gøres på Færøerne, næsten udelukkende er indskrænket til Nolsø — og til de andre øer, når de besøges af fremmede ornitologer.

På Nolsø gøres der et stort arbejde af hr. NIELS Á BOTNI — i de senere år med støtte fra det Færøske Lagting. Man må håbe, at dette arbejde i fremtiden må blive fortsat, udbygget og udvidet til også at omfatte andre interessante øer som Myggenæs og Suderø.

Synopsis.

Rødstrubet Lom (*Colymbus stellatus* Pont.).

Stærkt aftagende. Fra SALOMONSENS angivelse: ynglende i ringe antal på de fleste øer (7 p. 46), er der en så stor nedgang i bestanden, at yngleparrene kan tælles. På Suderø yngler eet par (1946) (1 p. 3) — måske endda tvivlsomt — Kaldbak, Strømø eet par (1948) (4 p. 8), Toftavatn, Østerø eet par (1951) (egen opt.), Sø ved Rituvík, Østerø eet par (1948) (4 p. 8), Tralavatn, Østerø eet par (1951) (egen opt.) og Bordø to par (1949) (5 p. 121).

Her er kun anført de seneste angivelser (med kilde), og muligvis er antallet gået yderligere ned siden da.

I sommeren 1953 har WILLIAMSON foretaget en optælling af ynglende par og er kommet til det resultat, at der yngler mindst 20 par på øerne ialt nemlig: 3 par på Bordø, mindst 6 par på Østerø, 3—4 par på Strømø, 2 par på Vågø, nogle få par på Suderø og enkelte par på Sandø og Svinø (23 p. 139).

Nordisk Lappedykker (*Poiceps auritus* (L.)).

SALOMONSEN melder om en yngleforekomst på Toftavatn, Østerø i 1935 (7 p. 43). Ynglende sammesteds 1942 (17 p. 556) og 1947 (3 p. 193). Den ynglende muligvis på Sørvagsvatn, Vågø i 1942–43 (20 p. 211) og i 1948 blev ynglen påvist på dette sted (3 p. 193).

Gråstrubet Lappedykker (*Podiceps g. griseigena* (Bodd.)).

Ny for Færøerne. 13. sept. 1918, Færøerne (20 p. 210).

Mallemuk (*Fulmarus g. glacialis* (L.)).

Synes stadig at tiltage i antal. SALOMONSEN angiver (7 p. 54): ynglende – men aldrig inde i landet. Nu ses reder derimod ofte på fjeldvægge inde i landet langt fra havet (1 p. 3–4 og egen opt.).

Stor Stormsvalde (*Oceanodroma l. leucorroha* (Vieillot)).

SALOMONSEN angiver 4–5 par på Myggenæs opdaget 1934. (7 pp. 48–49). Yngler nu talrigt, 2–3000 par (1 p. 6–7 og 17 p. 554). HANS PAULI HANSEN, der 1951 var 87 år gammel, og som kender begge Stormsvaldearter godt og viste mig reder af begge, fastholder imidlertid, at så længe han kan huske, har begge arter været repræsenteret på Myggenæs(-holm). WILLIAMSON omtaler også dette forhold (17 p. 554 og 19 p. 181).

Sule (*Morus b. bassanus* (L.)).

Efter min optælling og mit skøn ligger antallet af par på Myggenæs-holm nu på op mod 1800 par (selve Myggenæs 2 par). I 1950 toges ca. 1000 unger. Fremgangen skyldes formodentlig, at fangsten af Hvidsuler, som den omtales af SALOMONSEN (7 p. 254 og 8 p. 6) blev opgivet i 1938 (19 p. 166).

Storskarv (*Phalacrocorax c. carbo* (L.)).

SALOMONSEN angiver Velbestad, Strømø og Dal, Sandø, som ynglepladser (7 p. 59). Findes nu kun på Viderø (1 p. 8, 4 p. 8 og 17 p. 554). Kolonien ved Gjogv (17 p. 554) er nu helt forsvundet (4 p. 8 og egen opt. 1951). En enkelt fugl sås ved Velbestad sidst i juli 1951 (egen opt.).

WILLIAMSON meddeler, at der i sommeren 1953 var 4 par tilbage i kolonien på nordsiden af Viderø (23 p. 140).

Purpurhejre (*Ardea p. purpurea* (L.)).

Ny for Færøerne. 10. juni 1946 ved Trangisvåg, Suderø, (1 p. 8).

Dværghejre (*Ixobrychus m. minutus* (L.)).

Tidligere 3 forekomster (7 p. 58). Een skudt 6. april 1938 på Fuglø (16 p. 29).

Sort Ibis (*Plegadis f. falcinellus* (L.)).

SALOMONSEN anerkender kun een tidligere forekomst (7 p. 56). Een skudt 28. sept. 1942 ved Gásadal, Vågø (18 p. 111).

Knopsvane (*Cygnus olor* (Gmelin)).

Nogle fugle er blevet udsat i nærheden af Thorshavn. I 1953 fik et par i søerne i Plantagen i Thorshavn 4 unger ud af et kuld på 8 æg. Et par svaner øst for byen ynglede ikke (23 p. 140).

Grågås (*Anser anser sylvestris* (L.)).

Uddøde som ynglefugl i 1832 (7 p. 28). I de senere år synes Grågåsen igen at ville slå sig ned for at yngle. Yngleforekomster: Skålavik, Sandø, 1939, Stórvatn, Sandø, 1942 og Kaldbaksfjórður, Strømø, 1943 (17 p. 553).

Blisgås (*Anser albifrons* (Scopoli)).

Tidligere fem forekomster (7 p. 30). Hele sommeren 1938 een ved Saksen, Strømø (25 p. 152). Tre stk. set på Nolsø 24. april 1949 (22 p. 129).

Snegås (*Anser caerulescens* subsp.).

Ny for Færøerne. En han fra Høydalur, Strømø, 1914 (20 p. 209-10).

Kortnæbbet Gås (*Anser fabalis brachyrhynchus* Baillon).

SALOMONSEN angiver een tidligere forekomst (7 p. 30), men mener dog, at den sandsynligvis må betragtes som regelmæssig trækfugl (8 p. 1). Een set 6.-10. okt. 1942 ved Thorshavn, Strømø (15 p. 239) og en flok set på Nolsø sidst i maj 1949 (22 p. 129). 6 set ved Nolsø 23. maj 1953 (24 p. 228).

Knortegås (*Branta bernicla* (L.)).

Een tidligere forekomst. En enkelt fugl på Nolsø 5.-7. nov. 1949 (22 p. 129).

Gravand (*Tadorna tadorna* (L.)).

Angives af SALOMONSEN som meget sjælden gæst (5 iagttagelser) (7 p. 27), medens WILLIAMSON betegner den som uregelmæssig gæst. Ses af og til sammen med de tamme ænder ved stranden (18 p. 111).

Spidsand (*Anas a. acuta* L.).

SALOMONSEN har 11 iagttagelser, deraf een gang med yngel (1871) (7 p. 22-23). Juli 1944 et par på Sandø (17 p. 553), 26. juni 1946 et par på Myrarna, Strømø (1 p. 9), 28. juni 1949 et par på Nolsø (22 p. 129) og Sandø juni 1949 flere stk. (12 p. 49). Trækfugl og formodet ynglende par ved Stórvatn, Sandø og Toftavatn, Strømø, i forår og sommer 1953 (24 p. 227). Yngleforekomst: Nolsø 1926 ♀ med unger (22 p. 129).

Pibeand (*Anas penelope* L.).

SALOMONSEN: Yngel ikke bevist (7 p. 25). 30. juli 1948 to fugle med unger på Sørvågsvatn, Vågø, og 24. juli 1949 en hun med unger på Leynarvatn, Strømø (3 p. 194).

Knarand (*Anas strepera* L.).

Ny for Færøerne. Et par set ved Grothusvatn, Sandø, 21. maj 1953. Arten yngler på Island og er her i tiltagen, så trækgæster må formodes at være almindelige på Færøerne (24 p. 227).

Taffeland (*Aythya ferina* (L.)).

Een gang tidligere (7 p. 33). 11. juni 1953 et par på Toftavatn, Strømø (24 p. 227).

Troidand (*Aythya fuligula* (L.)).

SALOMONSEN angiver 7 iagttagelser og en tvivlsom yngleforekomst fra 1872. (7 p. 33). Nu set adskillige gange. WILLIAMSON foreslår at betegne den som temmelig almindelig og regelmæssig trækgæst (16 p. 29 og 18 p. 111, 24 p. 227). På een iagttagelse nær (sept.) er alle tidligere forekomster fra foråret.

Hvinand (*Bucephala c. clangula* (L.)).

Tidligere 13 iagttagelser (7 p. 40). 13. juni 1946 på Sandsvatn, Sandø, (1 p. 10) og 2. feb. 1945 ved Bøur, Vågø (18 p. 112).

Islandsk Hvinand (*Bucephala islandica* (Gmelin)).

Ny for Færøerne, idet SALOMONSEN ikke anerkender en iagttagelse fra 1883 (7 p. 40). En ♂ i maj 1944 ved Strendur, Østerø, og en ♂ på Nolsø 27. jan. 1945 (18 p. 112) samt en ♀ i april 1949 på Nolsø (22 p. 130).

Kongeederfugl (*Somateria spectabilis* (L.)).

Tidligere 6 iagttagelser (7 p. 39). Sørvåg, Vågø, en ♂ i nov. 1929 (18 p. 113), Lervig, Østerø, en ♂ den 20. juni 1946 (1 p. 9-10), Hestø eet eksemplar 6. juni (20 p. 210) samt 16.-18. sept. og 3. okt. 1949 en ♂ på Nolsø (22 p. 130).

Sortand (*Melanitta n. nigra* (L.)).

Tidligere 12 iagttagelser (7 p. 36). Juli 1944 et par ved Sand, Sandø (17 p. 553) og 8.-9. juli 1944 Sandø tre ♀♀ (18 p. 113). Desuden siges sammesteds, at NIELS PETERSEN Á BOTNI af og til ser denne art på Nolsø, sidste gang i marts 1940. 13. juni 1946 sås fire par på Sandsvatn, Sandø (1 p. 10), 5 ved Nolsø 30. april, og 25. maj et par nær Thorshavn (24 p. 228), 21. maj en ♂ på Sandsvatn, Sandø.

Stor Skallesluger (*Mergus merganser* L.).

3 gange tidligere (7 p. 42). 1. juni en ♂, 10. og 20. juni 1953 et par, alle ved Toftavatn, Østerø (24 p. 228).

Fiskeørn (*Pandion h. haliaetus* (L.)).

10 gange tidligere (7 p. 127). En ♀ ud for Skálafjörður, Østerø den 5. juni 1943 (16 p. 28–29).

Hvepsevåge (*Pernis a. apivorus* (L.)).

En gang tidligere (7 p. 125). En ♂ i Hoydalur, Strømø, 16. maj 1949 (22 p. 129).

Låddenbenet Musvåge (*Buteo l. lagopus* (Pont.)).

Ny for Færøerne. En ♀ Nolsø 10. okt. 1931 (20 p. 209).

Rørhøg (*Circus a. aeruginosus* (L.)).

To tidligere iagttagelser (7 p. 124). En ♂ Nolsø 1936 (20 p. 209).

Vandrefalk (*Falco p. peregrinus* Tunstall).

To tidligere iagttagelser (7 p. 120). En ♀ Nolsø 1928, en ♂ Nolsø 1930 samt een overvintrende 1947–48 på Nolsø (20 p. 209).

Dværgfalk (*Falco columbarius subaeson* Brehm).

Den aften, som SALOMONSEN (7 p. 123) melder om, er fortsat, og de ynglende par kan uden tvivl tælles. Har kun en enkelt gang ynglet på Nolsø (20 p. 209); yngler ved Fuglafjörður, Østerø, og ved Vestmannahavn, Strømø (3 p. 194 og egne opt. fra 1951).

SALOMONSEN nævner, at der ingen trækiagttagelser er gjort, men at islandske fugle sandsynligvis passerer Færøerne på trækket. 27. sept. et par ved Thorshavn (20 p. 209) og i aug.–sept.–okt. 1949 adskillige observationer fra Nolsø (22 p. 129).

Tårnfalk (*Falco t. tinnunculus* L.).

Tidligere 8 gange (7 p. 124). Dec. 1942 en ♂ på Svinø (11 p. 89), 14. sept. 1943 et stk. ved Thorshavn (16 p. 28), 11. okt. 1946 en ♀ på Nolsø og vinteren 1946 en sammesteds. Den karakteriseres som den almindeligste af de trækkende falke (20 p. 209). Sept. 1949 en ♂ på Nolsø (22 p. 128).

Urfugl (*Lyrurus tetrix* subsp. (L.)).

Ny for Færøerne. Resterne af en ♀ blev fundet på Nolsø den 15. jan. 1942. Uden tvivl overført af mennesker (18 p. 117).

Rype (*Lagopus mutus* subsp.).

SALOMONSEN meddeler, at den sidste Rype af udsætningen i 1890 blev set på Myggenæs 17. okt. 1902 (7 p. 256). Ifølge fleres iagttagelser findes der endnu en del Ryper på de nordlige øer og især i disses nordlige del. Den findes i ringe antal på Kunø og Bordø og desuden ses enkelte af og til på Nordstrømø og Nordøsterø (17 p. 558, 11 p. 88 og

egne opt. efter pålidelige iagttagere). En blev skudt på Bordø 15. nov. 1951 (11 p. 88). 13. nov. 1951 blev en set på vestsiden af Bordø og 10. dec. samme år blev en skudt på Kalsø. 25. juni 1953 sås en i nærheden af Klaksvig, Bordø (23 p. 140-141).

Ædelfasan (*Phasianus colchicus* L.).

Ny for Færøerne. WILLIAMSON og PETERSEN angiver (19 p. 213), at der af og til ses Fasaner i omegnen af Thorshavn. Den er ganske givet blevet indført, men hvornår og af hvem vides ikke.

Vandrikse (*Rallus aquaticus hibernans* Salomonsen).

SALOMONSEN betegner denne fugl som: uden tvivl ynglende i meget lille antal, men yngel ikke påvist. Bestanden muligvis forøget om vinteren ved træk fra Island (7 p. 64).

Ifølge WILLIAMSON'S og PETERSEN'S angivelser (17 p. 558. 18 p. 16, 213 og 22 p. 131) bør den snarere betragtes som ustadig træk- og vintergæst. Den har een gang ynglet på Nolsø (20 p. 213).

Grønbenet Rørhøne (*Gallinula c. chloropus* (L.)).

6 tidligere iagttagelser (7 p. 65). Een fangedes i Fuglefjord okt. 1946 (3 p. 194). Ifølge lærer SAMUEL PETERSEN (11 p. 90 og egne opt. fra denne) skal den i de senere år ret ofte være set på Bordø om efteråret. En ung fugl fangedes den 23. okt. 1948. Det synes blot mærkeligt, at WILLIAMSON og PETERSEN ikke har bemærket denne fugl, når den forekommer så talrigt ved Bordø.

Blishøne (*Fulica a. atra* L.).

Tidligere 9 iagttagelser (7 p. 66). 23. feb.-21. april 1944 ved Thorshavn. Individet sendt til PETERSEN Á BOTNI: 2. jan. 1938 Thorshavn, 5. jan. 1938 Gjøgv, 7. jan. 1938 Kunø og 3. jan. 1939 Thorshavn. I begyndelsen af 1942 een taget i Skálafjörður (18 p. 116). Ifølge SAMUEL PETERSEN (11 p. 90) har den i de senere år vist sig ret ofte ved Klaksvík. 11. maj 1953 een på Toftavatn, Strømø (24 p. 228)

Må sandsynligvis betragtes som ustadig gæsttræk.

Vibe (*Vanellus vanellus* (L.)).

SALOMONSEN angiver een yngleforekomst ved Midvåg, Vågø, 1875 (7 p. 74). Yngler nu regelmæssigt i et antal af 10-15 par på Sandø. Har iøvrigt ynglet på Østerø, Nolsø, Vågø og Myggenæs samt Kolter (1944) (17 p. 557). Endvidere på Suderø og Strømø, medens den var forsvundet fra den tidligere yngleplads på Sandø i 1953 (23 p. 141).

Strandhjejle (*Squatarola squatarola* (L.)).

Een gang tidligere (7 p. 73) ♂ og ♀ 25. okt. og ♀ den 30. okt. 1938 på Nolsø (16 p. 31).

Stor Præstekrave (*Charadrius h. hiaticula* L.).

FERDINAND mener (1 p. 11) at have iagttaget gennemtræk af nordlige fugle i maj-juni 1946. Denne mulighed er ikke nævnt af SALOMONSEN (7 p. 71).

Storspove (*Numenius a. arquata* (L.)).

SALOMONSEN angiver (7 p. 85) den som meget almindelig vintergæst. WILLIAMSON har foretaget en undersøgelse og er kommet til det resultat, at den er regelmæssig forårs- og efterårstrækgæst, og at nogle få flokke overvintrer (16 p. 29). Nogle få oversomrede i 1935 (18 p. 113).

Stor Kobbersonne (*Limosa limosa islandica* Brehm).

SALOMONSEN angiver (7 p. 84) den som ustadig forårstrækgæst og ynglefremkomst(er) 1856 (og 1872?). Angives af WILLIAMSON og PETERSEN som ustadig trækgæst forår og efterår. Omkring 1914–18 ynglede et par i 2–3 år på Vågø. (20 p. 211). I 1951 og 52 ynglede et par i en dal på Sandø (23 p. 141).

Islandsk Rødben (*Tringa totanus robusta* (Schjølter)).

SALOMONSEN (7 p. 80): intet bevis for ynglen.

2 par ynglede 1944 ved Grothusvatn, Sandø og muligvis eet par ved Sandsvatn, Sandø. Yngler tilsyneladende regelmæssigt ved Grothusvatn (17 p. 557). Eet par ynglede ved en lille sø på Sandø 1947 (20 p. 212). Sandsynligvis ynglen ved Grothusvatn 1953 (24 p. 229).

SALOMONSEN skriver: meget sjældent overvintrende (februar), medens WILLIAMSON har truffet den overvintrende 1941–42 (15 p. 330), og den træffes ofte om vinteren på Nolsø (18 p. 115).

Tinksmød (*Tringa glareola* L.).

Set 3 gange tidligere (7 p. 81). Een set på stranden ved Haldorsvig 19. august 1947 (25 p. 152).

Mudderklire (*Actitis hypoleucos* (L.)).

Ny for Færøerne. 21. maj 1946 sås een ved Tvøroyri, Suderø (1 p. 12–13).

Stenvender (*Arenaria i. interpres* (L.)).

SALOMONSEN (7 p. 75): regelmæssig og talrig trækgæst, meget sjælden nov.–dec. Angives af WILLIAMSON og PETERSEN som regelmæssig vintergæst (16 p. 30, 18 p. 114, 20 p. 212 og 22 p. 130, 24 p. 229). Red.'s fodnote hos FERDINAND (1 p. 13) må efter dette anses for uberegtiget.

Oversomring ret ofte iagttaget (15 p. 130, 20 p. 212 og 3 p. 195).

Enkeltbekkasin (*Limnocryptes minimus* (Brünn.)).

Tidligere 12 gange (7 p. 89). På Vågø nogle gange bl. a. 4. nov. 1920, Nolsø 5 gange (18 p. 113–14). Mange på Nolsø i marts 1947 (20 p. 211).

Islandsk Ryle (*Calidris c. canutus* (L.)).

SALOMONSEN (7 p. 77) angiver, at den træffes på efterårstræk og kun yderst sjældent på forårstræk. FERDINAND (1 p. 14) melder om

een den 30. maj og 3 stk. den 7. juni 1946 ved Famién, Suderø. Regelmæssigt overvintrende (18 p. 114), og enkelte fugle oversommer (18 p. 115, 24 p. 229).

Dværgryle (*Calidris minuta* (L.)).

Tidligere een forekomst (7 p. 268). Sept. 1937 en ♂ Nolsø (16 p. 30).

Sydlig Ryle (*Calidris alpina schinzii* (Chr. L. Brehm)).

FERDINAND (1 p. 14–15) mener at have iagttaget forårstræk over Færøerne, hvilket ikke er bemærket tidligere (7 p. 76). Også WILLIAMSON (24 p. 229) mener at have iagttaget forårstræk.

Brushane (*Philomachus pugnax* (L.)).

Tidligere 4 forekomster (7 p. 79). Efteråret 1934 Nolsø op til 20 stk., okt. 1937 en flok Nolsø, 15. sept. 1940 een og 8. sept. 1943 een på Nolsø (16 p. 30), 8. sept. 1944 3 stk. Nolsø (18 p. 115), 16. aug. 1945 een Thorshavn, sept. 1945 adskillige småflokke på Nolsø og sept. 1946 et lille træk sammesteds (20 p. 212).

Efter dette må Brushanen betragtes som ret regelmæssig efterårs-trækgæst (aug.–okt.).

Thorshane (*Phalaropus fulicarius* (L.)).

Tidligere 9 iagttagelser (7 p. 81). Een 22. nov. og 3 stk. 25. nov. 1940 på Nolsø, 22. sept. 1943 en ♀ Nolsø. Også eet sommerfund (16 p. 30).

Odinshane (*Phalaropus lobatus* (L.)).

Angives som sjælden om sommeren og ynglende i meget lille antal (7 p. 82). Yngler nu regelmæssigt i ringe antal ved Fjallavatn på Vågø, Gróthúsvatn på Sandø og Mýrarna på Strømø samt øst for Eidi, Østerø (17 p. 557). 1942: Fjallavatn 3–4 par og Mýrarna 12 par. 1944: 4 par ved Gróthúsvatn (17 p. 557). 1946: eet par på Mýrarna (1 p. 15–16). 1948: Fjallavatn 4–5 par, Mýrarna 1 par, Hellur på Østerø 2 par. 1949: Mýrarna 1 par, sø ved Vestmannahavn, Strømø, 1 par og Hellur 2–3 par (Fjallavatn blev ikke besøgt) (3 p. 195). 1951: Fjallavatn 2–3 par, Mýrarna 1 par, Hellur 3 par og Toftavatn, Østerø, 1 par (egen opt.).

Må anses for regelmæssig omend ikke talrig ynglefugl.

Storkjove (*Stercorarius s. skua* (Brünn.)).

SALOMONSEN melder (7 p. 242) om en vis fremgang i antallet af Storkjover siden totalfredningen i 1897. Denne fremgang er i de forløbne ca. 20 år fortsat støt. Bestanden har nu nået de højder, hvor det må overvejes delvis at ophæve fredningen, idet det – vistnok med rette – hævdes, at Storkjoverne i nærheden af kolonierne gør en del skade i fuglefyldene og blandt fårene. Optællingerne af ynglende par (vist i hosstående tabel) er spredt over mange år, men man må i dag

År	1872	1897	1930	1942	1946	1948	1949	1951
Literatur	7 p. 242 (fredning)			17 p. 558	1 p. 16	3 p. 195 6 p. 167	5 p. 122	egen opt.
Lille Dimon....	2-3	0	0	..	..	..	..	..
Store Dimon ...	4	1	1	2	..	..	..	..
Sandø	12-13	0	0	3	..	..	..	..
Skuø	..	1	10	..	ca. 20	..	..	..
Strømø (Saxun)..	..	1	ca. 50	60-80	75-100	..	..	..
Vågø	2-3	0	0	..	..	1	..	6-7
Bordø	2-3	0	0	4-5	..	..	4	..
Viderø	4-5	0	0	4-5	1	..	..	..
Svinø	7	1	10	..	80-100	4-500	ca. 500	..

regne med op mod 1000 par ynglende Storkjover på Færøerne, fortrinsvis koncentreret i kolonierne på Svinø og ved Saxun, Strømø, og iøvrigt spredt i småkolonier på nogle få par på de fleste øer.

Stormmåge (*Larus c. canus* L.).

Tidligere sjælden, men regelmæssigt ynglende ved Kaldbak, Strømø og Toftavatn, Østerø. (7 p. 98). 15-20 par hvert år syd for Thorshavn. Ved Vestmannahavn, Strømø, flere par 1942 (17 p. 558). I 1951 15-20 par her (egen opt.). Ynglede første gang på Nolsø 1944 (17 p. 558). Siden da er den yderligere tiltaget (23 p. 143).

Sildemåge (*Larus fuscus graellsii* A.E.Br.).

SALOMONSEN (7 p. 98) angiver Sildemågen som trækfugl. Hr. stud. mag. ANDREAS HØJGAARD har venligst meddelt mig, at den i de senere år er begyndt at optræde på Færøerne også om vinteren. Sandsynligvis er det den færøske population, der er begyndt at optræde som standfugle.

Hættemåge (*Larus r. ridibundus* L.).

SALOMONSEN angiver (7 p. 102): muligvis ynglende i lille antal på Strømø (Kaldbaksvatn), Østerø (Toftavatn), Suderø og enkelte andre øer. Ynglede Suderø og Sydstrømø 1946 (1 p. 17), Sydstrømø 1947 8-10 par (20 p. 213) samt ved Fuglefjord, Østerø, hvert år 5-6 par (3 p. 196 og egne opt.). Unge fugle set ved Fjallavatn, Vågø, 19. juli 1951 (egen opt.).

Dværgmåge (*Larus minutus* Pallas).

7 gange tidligere (7 p. 101). 22. feb. 1949 på Nolsø (22 p. 131).

Rosenmåge (*Rhodostethia rosea* (MacGillivray)).

3 gange tidligere (7 p. 94). 24. dec. 1942 på Nolsø (16 p. 32).

Hvidvinget Terne (*Chlidonias leucopterus* (Temminck)).

Ny for Færøerne. En ♂ (?) ved Nolsø 7. maj 1943 (16 p. 31-32).

Sortterne (*Chlidonias n. niger* (L.)).

2 gange tidligere (7 p. 92). Een ved Thorshavn 11. juni 1943 (16 p. 31).

Rovterne (*Hydroprogne tschegrava* (Lepechin)).

Een gang tidligere (7 p. 92). 4. april 1949 Nolsø (22 p. 131).

Dværgterne (*Sterna a. albifrons* Pallas).

Ny for Færøerne. 27. juni 1941 ved Mikladal, Kalsø (16 p. 32).

Kortnæbbet Lomvie (*Uria l. lomvia* (L.)).

2 gange tidligere (7 p. 115). 15. dec. 1948 Nolsø, 3. feb. 1949 en ♂ og 21. marts 1949 2 ♀♀ Nolsø (22 p. 131).

Tejst (*Cepphus grylle jaeroeensis* Brehm).

SALOMONSEN angiver (7 p. 116): spredte par yngler på de fleste øer, men i temmelig ringe antal. Efter totalfredningen er bestanden vokset betydeligt, og Tejsten må nu betegnes som almindelig ynglefugl, ofte i mindre kolonier.

Nordlig Lunde (*Fratercula a. arctica* (L.)).

Tidligere 4 iagttagelser, alle fra januar (7 p. 120). I hvert fald en ♂ og en ♀ som sommergæster på Nolsø 1931. Iøvrigt nævnes, at fuglefængerne i kolde somre efter perioder med nordlig vind af og til fanger lunder, der er større end sædvanlig (WILLIAMSON, *The Ibis* 87, 1945, p. 268).

Klippedue (*Columba l. livia* Gmelin).

Stærkt aftaget i antal i de senere år og må nu betragtes som en ret sjælden ynglefugl. Truffet på Myggenæs, Strømø og Suderø, alle enkelte fugle i 1946 (1 p. 21), på Viderø, Vågø og Kalsø (3 p. 196) samt Nolsø, hvor 50-60 par yngler (21 p. 23).

Turteldue (*Streptopelia t. turtur* (L.)).

Tidligere 8 gange (7 p. 70). Angives nu som ret regelmæssig træk-gæst (18 p. 113, 20 p. 211 og 11 p. 87).

Gøg (*Cuculus c. canorus* L.).

Tidligere 8 gange (7 p. 129). 17. maj 1949 en ♂ Nolsø (22 p. 128), 14. juni 1949 en ♀ i handragt Svinø (5 p. 124) og 24. juli 1949 en ved Vestmannahavn, Strømø (3 p. 196).

Sneugle (*Nyctea scandiaca* (L.)).

Tidligere 8 daterede iagttagelser (flere udaterede), alle fra før 1900 (7 p. 127). En vinteren 1912 på Nolsø, en ved Nordagøta, Østerø, 1915 og en 18. dec. 1949 ved Porkeri, Suderø (18 p. 110).

Skovhornugle (*Asio o. otus* (L.)).

Tidligere 5 gange (7 p. 128). 2. nov. 1948 ved Mikladal, Kalsø (11 p. 87). 8. maj 1936 Hoydal ved Thorshavn (25 p. 153).

Mursejler (*Apus a. apus* (L.)).

10 gange tidligere (7 p. 133). 15. maj–26. juni 1946 sås 6 gange 2–4 fugle på Nolsø (1 p. 21). 14. juli 1943 een på Nolsø (16 p. 28). 7. juli 1944 7 stk. på Sandø (18 p. 110). Angives af NIELS PETERSEN Á BORNÍ som temmelig regelmæssig træk-gæst, mest i sensommeren (18 p. 110).

Ellekrage (*Coracias g. garrulus* L.).

2 gange tidligere (7 p. 131). Beg. juni 1946 en ♂ (?) ved Porkeri, Suderø (1 p. 21). Desuden en (usikker) forekomst fra 1940 (5 p. 124).

Stor Flagspætte (*Dendrocopos m. major* (L.)).

Tidligere flere invasioner (7 p. 131). 26.–29. sept. 1949 een på Nolsø (22 p. 128).

Vendehals (*Jynx t. torquilla* L.).

10 gange tidligere (7 p. 130). 4. sept. 1932 een ved Bøur, Vågø, og sept. 1932 een fra Sørvåg, Vågø. 2. jan. 1936 nogle fra Nolsø, januar 1937 3 ♀♀ fra Klaksvik, Bordø og Thorshavn, samt en ♂ fra Fuglø (18 p. 110).

Sanglærke (*Alauda a. arvensis* L.).

SALOMONSEN angiver den (7 p. 134) som regelmæssigt ynglende på Suderø og Sandø samt sjældent på Nolsø og Strømø. WILLIAMSON fandt den ikke på Sandø (17 p. 552). Efter en længere pause ynglede muligvis igen 2 par på Nolsø 1949 (22 p. 125). I juni 1953 hørtes en synge næsten daglig ved Frodebø, Suderø (23 p. 144). Må betragtes som uregelmæssig og sjælden ynglefugl (17 p. 552).

Landsvale (*Hirundo r. rustica* L.).

Skal have ynglet to gange tidligere (7 p. 141). Skal have ynglet regelmæssigt på Suderø indtil først i 1940'erne (17 p. 553). Viderø 1943 eller 1944 en rede (1 p. 21). Sand, Sandø, en rede 1949 (12 p. 48–49). Endvidere Viderø 1949 og 50, i tre år i træk på Sandø og fornylig på Store Dimon (23 p. 144).

Bysvale (*Delichon u. urbica* (L.)).

6 gange tidligere (7 p. 142). 24. maj 1946 een på Nolsø, 4. juni 1946 3–4 ved Sumbø, Suderø (1 p. 21). 26. maj 1949 6 stk. på Nolsø (22 p. 128).

Digesvale (*Riparia r. riparia* (L.)).

Ny for Færøerne. 31. aug. 1935 een ved Gåsadal, Vågø, 30. maj 1939 een på Nolsø (18 p. 110). Foråret 1946 een på Nolsø (20 p. 208). 16. maj 1941 een ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 153). 18. maj 1953 een ved Thorshavn (24 p. 222).

Alm. Allike (*Coloeus m. monedula* (L.)).

Ny for Færøerne. SALOMONSEN nævner (7 p. 171), at den skandinaviske form muligvis forekommer ved siden af den engelske Vestlig Allike, men at bevis mangler. Foråret 1943 fandtes en død på Nolsø (16 p. 26), og den 24. dec. 1944 blev en skudt ud af en flok på 4 på Nolsø (18 p. 105-6).

Gulddrossel (*Turdus dauma aureus* Holandre).

Ny for Færøerne. 9. nov. 1938 en ad. ♂ på Nolsø (16 p. 27).

Islandsk Vindrossel (*Turdus musicus coburni* Sharpe).

Ynglede regelmæssigt fra 1928, fra 1930 2-3 par (7 p. 151). I 1944 ynglede 4 par ved Thorshavn og 1 par ved Sørvåg, Vågø. (17 p. 552). I 1947 ynglede ligeledes 4 par ved Thorshavn (20 p. 202). I 1953 kun et enkelt par (23 p. 144).

Brundrossel (*Turdus naumanni eunomus* Temminck).

Ny for Færøerne. 8. dec. 1947 en set på Nolsø (20 p. 206).

Solsort (*Turdus m. merula* L.).

SALOMONSEN angiver (7 p. 154) den som regelmæssig efterårs-, vinter- og forårstrækgæst. Een juliagttagelse.

En ♂ har oversomret på Nolsø (18 p. 109). Ynglede Thorshavn 1947 og muligvis på Sandø for nogle år siden (20 p. 206-7). Ynglede omkring 1948-49 ved Thorshavn og på Kunø (23 p. 144).

Grønlandsk Stenpikker (*Oenanthe oenanthe leucorrhoea* (Gmelin)).

SALOMONSEN angiver den som ikke talrig, men muligvis regelmæssig trækgæst (7 p. 155). I 1942-43-44 så WILLIAMSON meget stærke træk af Stenpikkere over de vestlige øer og antager derfor, at denne race må regnes som talrig og regelmæssig trækgæst (15 p. 328 og 18 p. 109).

Sibirisk Sortstrubet Bynkefugl (*Saxicola torquata maura* (Pallas)).

Ny for Færøerne. En ♀ blev skudt 9. sept. 1946 på Nolsø (20 p. 207). Ingen af de tidligere 3 fund har kunnet racebestemmes, men chancen for at det har været sibiriske fugle, er meget ringe.

Rødstjert (*Phoenicurus ph. phoenicurus* (L.)).

7 gange tidligere (7 p. 157). 26.–29. sept. 1941 een ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 153). Et par på Nolsø 26. maj 1945 (20 p. 207). Een på Nolsø 19. maj 1953 (24 p. 223).

Husrødstjert (*Phoenicurus ochruros gibraltariensis* (Gmelin)).

3 gange tidligere, heraf een gang overvintrende (7 p. 157). Dec. 1946–april 1947 sås een til stadighed på Nolsø (20 p. 208).

Blåhals (*Luscinia s. svecica* (L.))

Een gang tidligere (7 p. 158). En ♂ set på Nolsø 15. maj 1953 (24 p. 223).

Høgesanger (*Sylvia nisoria* (Bechst.)).

2 gange tidligere (7 p. 147). En ♀ fra Klaksvik 1938 (11 p. 89). 7. sept. 1942 een ved Thorshavn (15 p. 327,) een på Nolsø 3. sept. 1949, 14. sept. 1947 en ♀ ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 154). Nævnes som ret regelmæssig trækgæst i det tidlige efterår (22 p. 127).

Havesanger (*Sylvia b. borin* (Bodd.)).

Tidligere 1–2 gange (7 p. 148). Een sås ved Thorshavn 9. okt. 1942 (15 p. 328). 24. maj 1945 adskillige på Nolsø, midten af sept. 1946 en ♀ på Nolsø. »Ikke ualmindelig på Nolsø visse år« (20 p. 205). Nogle stykker hørt i plantagen ved Thorshavn 6.–19. juni 1948, og den 15. juni 1948 hørt een i Vestmannahavn, Strømø (2 p. 257). Samme år fandt jeg et par ynglende i plantagen ved Thorshavn. Næsten hvert år i aug.–sept., en enkelt. 5. okt. 3.–10. juni 1948 een ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 154). Een set på Nolsø 16. maj 1953 (24 p. 223).

Arten må sandsynligvis betragtes som ret regelmæssig trækgæst.

Munk (*Sylvia a. atricapilla* (L.)).

10 gange tidligere (7 p. 148). Er i de senere år truffet så ofte (1 p. 22–23, 13 p. 114, 14 p. 72, 15 p. 328, 16 p. 27, 18 p. 108, 20 p. 205–6, 22 p. 127, 24 p. 223 og 25 p. 154), at den må betragtes som regelmæssig trækgæst (maj–juni og okt.) (18 p. 108). 1.–2. dec. 1937 een ved Thors-havn (25 p. 154).

Tornsanger (*Sylvia c. communis* Lath.).

2 gange tidligere (7 p. 148). 24. maj, 7. juni og 13.–18. sept. 1946 nogle stykker på Nolsø (20 p. 206). 14. maj, 2. juni og 20. sept. 1949 sås enkelte fugle på Nolsø (22 p. 127). 18.–22. maj 1953 på Nolsø (24 p. 223).

Træffes sædvanligvis enkeltvis om foråret næsten hvert år (20 p. 206) og må betragtes som regelmæssig, om end ikke talrig trækgæst (maj–juni og sept.).

Gærdesanger (*Sylvia c. curruca* (L.)).

2 gange tidligere (7 p. 148). 29. okt. 1932 ved Sørvåg, Vågø, 8. sept. 1939 og to gange senere på Nolsø (18 p. 108). Een den 24. maj og 3 stk.

den 13.–15. sept. 1945 samt een i forsommeren 1947 alle på Nolsø (20 p. 206). 13. juni 1946 sås een på Skuø (1 p. 23) og 6. og 9. sept. 1949 sås enkelte på Nolsø (22 p. 127–28). Set 1. okt. 1939 ved Gøtegjov, Østerø, 6. sept. 1942 ved Haldorsvig, Strømø, 16.–18. sept. 1945, 26. aug. og 6. sept. 1946, samt 14.–15. maj og 24.–25. sept. 1947 alle gange i Haldorsvig. (25 p. 154). 16. maj 1953 en ved Nolsø og 5. juni 1953 en syngende i Thorshavn plantage (24 p. 222). I juli 1951 hørtes i Plantagen i Thorshavn en syngende fugl (egen opt.). Løvrigt gælder det samme for denne art som for Tornsangere, og den må derfor betragtes som regelmæssig, men ikke særlig talrig trækfugl (maj–juni, sept.–okt.).

(Nordlig) Gransanger (*Phylloscopus collybita (abietinus)* (Nillss.)).

Den nordlige Gransanger er truffet 6 gange tidligere, mens den sydlige kun er truffet een gang. (7 p. 145). Man må derfor regne med, at de i de sidste år observerede fugle er trækfugle fra Skandinavien – altså af den nordlige race. Ses hvert år i større antal end de andre sangere, bl. a. een den 28. aug. 1943 ved Thorshavn og 13.–27. sept. 1945 adskillige på Nolsø (16 p. 27 og 20 p. 205). 28. aug. 1944 samt 8. maj og 5. sept. 1948 ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 154).

Må betegnes som regelmæssig trækfugl både forår og efterår.

Svensk Løvsanger (*Phylloscopus trochilus acredula* (L.)).

Alle undersøgte individer hørte til denne race, og det samme, som gælder for Gransangere, må også antages at gælde i dette tilfælde. Tidligere 9 gange (7 p. 146–47). Nu truffet adskillige gange (2 p. 257, 20 p. 205, 22 p. 126, 24 p. 223 og 25 p. 154) og angives som almindelig trækfugl forår og efterår.

Nordsanger (*Phylloscopus borealis* (Blasius)).

Ny for Færøerne. To fugle af denne art sås 10.–12. sept. 1949 på Nolsø (22 p. 127).

Skovsanger (*Phylloscopus sibilatrix* (Bechst.)).

Ny for Færøerne. En ♂ sås og hørtes 12. juni 1948 ved Klaksvik (2 p. 257). Een sås 1. sept. 1948 på Nolsø, og to stk. sås 14. sept. og 1. okt. 1949 sammesteds (22 p. 127). 13.–15. sept. 1948 enkelte fugle i Haldorsvig, Strømø (25 p. 154).

Hvidbrynet Løvsanger (*Phylloscopus inornatus* (Blyth)).

Ny for Færøerne. 26. sept.–3. okt. 1949 sås 2 på Nolsø, menes dog tidligere iagttaget (22 p. 127).

Drosselrørsanger (*Acrocephalus a. arundinaceus* (L.)).

Ny for Færøerne. Een sås 13.–18. sept. 1945 på Nolsø (20 p. 205).

Grå Fluesnapper (*Muscicapa s. striata* (Pallas)).

Ny for Færøerne. 15. april 1946 en ♀ på Nolsø (20 p. 205) og efteråret 1948 een taget af kat på Nolsø (22 p. 126). 17. maj 1953 een på Nolsø (24 p. 223).

Brun Fluesnapper (*Muscicapa latirostris* Raffles).

Ny for Færøerne. Een sås 25. sept. 1949 på Nolsø (22 p. 126).

Broget Fluesnapper (*Ficedula h. hypoleuca* (Pallas)).

Tidligere 5 gange (7 p. 144). En ♂ ved Gásadal, Vågø, 9. maj 1925 (18 p. 107). 15.–18. sept. 1949 een på Nolsø (22 p. 126). Betegnes som uregelmæssig forårstrækgæst (på Nolsø) – kun een efterårsagttagelse. (18 p. 107). 19. maj 1953 på Nolsø (24 p. 223).

Lille Fluesnapper (*Siphia p. parva* (Bechst.)).

Ny for Færøerne. Sept. 1947 een skudt på Nolsø (22. p. 126).

Engpiber (*Anthus pratensis* (L.)).

Mens SALOMONSEN ikke nævner noget om træk over Færøerne (7 p. 134–35), melder WILLIAMSON og PETERSEN gentagne gange om træk-iagttagelser (15 p. 327, 18 p. 107, 20 p. 204–5 og 22 p. 125). Nogle få overvintrer på Nolsø næsten hvert år (18 p. 107).

Sortrygget Vipstjert (*Motacilla alba yarrellii* Gould).

Ny for Færøerne, Foråret 1926 en ♂ på Nolsø (16 p. 26).

Gul Vipstjert (*Motacilla f. flava* L.).

5 tidligere iagttagelser (7 p. 136). Midten af maj adskillige gange ved Gásadal, Vågø (18 p. 107) og 8. maj 1948 een på Nolsø (22 p. 125).

Bør måske betragtes som uregelmæssig på træk om foråret (18 p. 107).

Silkehale (*Bombycilla g. garrulus* (L.)).

2 gange tidligere (7 p. 140–41). 19. nov. 1935 een ved Midvåg, Vågø. Rapporteres af og til fra forskellige steder, sidste gang på Nolsø 6. okt. 1939 (18 p. 107). Vinteren 1946–47 var der en stor invasion af denne art til Færøerne (20 p. 205). 1949: 1. nov. ved Frodbøur, Suderø, 7.–8. og 12. nov. på Nolsø, 12. og 21. nov. ved Thorshavn og 11. dec. på Kalsø, Kunø og Sandø (22 p. 127). 15.–18. nov. 1935 2–3 ved Thorshavn, 16. nov. 1941 een ved Haldorsvig, Strømø og 19–20. nov. 1946 3–5 fugle sammesteds (25 p. 155).

Bør betragtes som uregelmæssig trækgæst (18 p. 107).

Stor Tornskade (*Lanius e. excubitor* L.).

2–3 tidligere forekomster (7 p. 140). Een ved Bøur, Vågø, 4. april 1942 og een på Nolsø vinteren 1920–21 (18 p. 107). Een sås på Nolsø 4. okt. 1949 (22 p. 125).

Almindelig Stær (*Sturnus v. vulgaris* L.).

2-3 gange tidligere (7 p. 168 og 8 p. 5). Een menes set og hørt 4. dec. 1942 (15 p. 326-27).

Rosenstær (*Pastor roseus* (L.)).

4 gange tidligere (7 p. 171). En ♀ 8. juni 1947 på Nolsø (20 p. 203).

Gråspurv (*Passer d. domesticus* (L.)).

1 gang tidligere (7 p. 164). Nu indvandret som ynglefugl til Våg, Suderø, 1935-36 og Tvøroyri, Suderø, ca. 1941-43 (13 p. 114, 14 p. 73 og 17 p. 550-51), Thorshavn 1946 (1 p. 23 og 20 p. 204), Svinø ca. 1944 (6 p. 166-67), Fuglafjörður, Østerø, 1948 og Gøtu, Østerø, 1949 (3 p. 196-97). Enkeltiagttagelser på Nolsø (1-2 gange) (17 p. 550-51) og ved Klaksvik, Bordø, et par gange (6 p. 167).

Nu pletvis almindelig ynglefugl.

Skovspurv (*Passer m. montanus* (L.)).

Foruden kolonien på Skuø (7 p. 164), fandtes der en koloni ynglende fugle på Kunø ca. 1900-1910 (17 p. 552).

Kærnebider (*Coccothraustes coccothraustes* (L.)).

Ny for Færøerne. 2.-3. nov. 1947 een fugl iagttaget ved Haldorsvig, Strømø (25 p. 155).

Grønirisk (*Chloris ch. chloris* (L.)).

10 gange tidligere (7 p. 160). 25. sept. og 8. okt. 1949 enkelte fugle på Nolsø (22 p. 124).

Grønsisken (*Carduelis spinus* (L.)).

Ny for Færøerne. En ♀ set ved Thorshavn 19. maj 1953 (24 p. 223).

Grønlandsk Gråsisken (*Carduelis flammea rostrata* (Coues.)).

Ny for Færøerne. 1949: 21. april 3 stk., 23. april 12 stk. og 23.-27. april småflokke på Nolsø (22 p. 124).

Hvidsisken (*Carduelis h. hornemanni* (Holbøll)).

Ny for Færøerne. Een blev fanget 13. april 1945 ved Mikladal, Kalsø (20 p. 203).

Bjergirisk (*Carduelis f. flavirostris* (L.)).

Ny for Færøerne. Indvandret som ynglefugl til Nolsø 1938, der blev set op til 8 par, uddød igen ca. 1948 (17 p. 550, 20 p. 203 og 22 p. 124).

Stor Dompap (*Pyrrhula p. pyrrhula* (L.)).

Tidligere 1 forekomst (8 p. 4-5). Af og til set på Nolsø om efteråret, sidste gang 2 par 2. nov. 1936 (18 p. 106).

Kvækerfinke (*Fringilla montifringilla* (L.)).

Tidligere ingen sommeriagttagelser (7 p. 163-64). Een sås og hørtes syngende 18.-19. juni 1946 ved Thorshavn (1 p. 23).

Gulspurv (*Emberiza c. citrinella* L.).

SALOMONSEN angiver (7 p. 165) den som temmelig sjælden, men muligvis regelmæssig vintergæst. 16 tidligere forekomster. Een sås 3.-5. maj 1949 på Nolsø (22 p. 124), og 4 stk. sås ved Thorshavn 16.-17. juli 1949 (3 p. 197).

Hortulan (*Emberiza hortulana* L.).

Ny for Færøerne. 1926 en ♂ på Nolsø, 3.-5. sept. 1945 en ♂ på Nolsø og 2. maj 1947 en ♂ på Nolsø (20 p. 203-4).

Rørspurv (*Emberiza schoeniclus* (L.)).

Tidligere iagttaget 4 gange (7 p. 166). ♂ set 27 april 1936 ved Thorshavn (25 p. 155).

Laplandsværpling (*Calcarius lapponicus* (L.)).

Tidligere een gang (7 p. 166). 15. marts 1940 sås 2 ved Skåle, Østerø (25 p. 155).

Snespurv (*Plectrophenax n. nivalis* (L.)).

SALOMONSEN angiver den som sjælden, men regelmæssig ynglefugl på de nordligste øer (7 p. 167). Da der ikke er noget ynglefund fra de sidste 15 år og kun een sommeriagttagelse (3 p. 197) af en flok på ca. 10 ved Vestmannahavn, Strømø, må den antages at være en yderst sjælden ynglefugl.

SUMMARY IN ENGLISH

Changes in the Bird-Life of the Faeroes in Relation to the Climatic Changes in the North Atlantic Area.

The well known climatic change in the North Atlantic area has had certain effects on bird-life. For a study of these effects the Faroes were found to be a good subject. The literature has been examined and the changes, which have taken place since SALOMONSEN's work in *The Zoology of the Faroes* in 1935 (1942), is reviewed in the systematic list. The figure in front of the record refers to the list of literature.

As to the climatic change only two curves of the temperatures, of May and August, are given.

The negative influence of the change is difficult to detect. It is supposed that the decrease in numbers of breeding Red-throated Divers, Snow-Buntings and probably also Purple Sandpipers is due to the higher temperature in the breeding-time. Perhaps also the decrease in the number of breeding Merlins is due to climatic changes.

The positive influence is by far the easier to detect. Of the species which have been seen for the first time in the Faeroes during the last 20 years 11 per cent have a northern distribution, 29 per cent an eastern, 25 per cent a southeastern, and 36 per cent a southern distribution in relation to the Faeroes. Of the birds which have been seen a single or a few times before 1935 and which have now been observed several times 19 per cent come from the east, 17 per cent from the north, 29 per cent from the southeast and 35 per cent from the south. Some of these birds occur in Scandinavia, too, and may have been carried by wind-drift.

Some birds are now seen more regularly on migration, *viz.* Sheld-Duck, Kestrel, Moorhen, Coot, Ruff, Turtle Dove, Swift, Barred Warbler, Garden Warbler, Blackcap, Whitethroat, Lesser Whitethroat, Chiffchaff, Willow Warbler, Woodwarbler and Pied Flycatcher. This may be a secondary phenomenon since the birds have spread in a northern direction in Scandinavia so that it is now more probable that they should arrive in the Faeroes, carried by the wind.

In 1948 the Garden Warbler was found breeding in the Thorshavn Plantation, and from 1938 to 1948 the Twite was found breeding regularly on Nolsø. Other birds have increased as breeding birds, *viz.* Grey Lag-Goose, Wigeon, Lapwing, Common Gull, Blackheaded Gull, Swallow, Blackbird and House Sparrow.

Some birds have started to winter in the Faeroes during the last 20 years, *viz.* Iceland Redshank, Turnstone, Knot, Lesser Blackbacked Gull and Meadow Pipit.

However, it must be stressed that some of the apparent changes may be due to the increased ornithological activity in the Faeroes. This seems to be true of Leach's Petrel, which was known by the Faeroese fowlers long before it was »discovered« in 1934. The discovery of spring migration of Ringed Plover and Meadow Pipit and of autumn migration of Blacktailed Godwit, Greenland Wheatear and Meadow Pipit no doubt has the same background.

Literatur.

1. FERDINAND, L. 1947: Studier af Fuglelivet paa Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **41**, p. 1–37.
2. LINNMAN, NILS, 1949: Grönsångere (*Phylloscopus sibilatrix* (Bechst.)) på Färöarna. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **42**, p. 257.
3. NØRREVANG, A., 1950: Nogle ornithologiske iagttagelser fra Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **44**, p. 192–199.
4. PATURSSON, SVERRE, 1948: Fuglameingi er landsvirði. – Torshavn.
5. PETERSEN, E., 1950: Nogle ornitologiske notitser fra Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **44**, p. 121–126.
6. PETERSEN, S., 1949: Gråspurvten (*Passer d. domesticus* (L.)) på Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **43**, p. 166–169.

7. SALOMONSEN, F., 1935: Aves. In The Zoology of The Faroes **3**, part 2. – Copenhagen.
8. — 1942: Supplement to Aves. In The Zoology og the Faroes **3**, part 2. – Copenhagen.
9. — 1947: Fra Zoologisk Museum VIII (Snepurven (*Plectrophenax nivalis* (L.)) på Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **41**, p. 217–221.
10. — 1948: The distribution of Birds and the Recent Climatic Change in the North Atlantic Area. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **42**, p. 85–99.
11. — 1949: Fra Zoologisk Museum XI (En samling sjældne fugle fra Færøerne). – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **43**, p. 87–90.
12. THOMSEN, HERLUF B., 1950: Ornitologiske iagttagelser på Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **44**, p. 48–50.
13. — 1951: Fuglenyt fra Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **45**, p. 114–116.
14. — 1952: Fugleiagttagelser fra Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **46**, p. 72–73.
15. WILLIAMSON, K., 1943: Field Notes on Non-resident Birds in the Torshavn District of Streymoy, Faroe Islands. – The Ibis **85**, p. 326–331.
16. — 1945a: Recent Occurrences of Rare Vagrants and Passage Migrants in the Faroe Islands – The Ibis, **87**, p. 25–32.
17. — 1945b: Some New and Scarce Breeding Species in the Faroe Islands. – The Ibis **87**, p. 550–558.
18. — 1947: Notes on the Occurrences and Habits of some Passage-migrants and Rare Vagrants in the Faroe Islands. – The Ibis **89**, p. 105–117.
19. — 1948: The Atlantic Islands; A Study of the Faroe Life and Scene. – London.
20. WILLIAMSON, K. & N. F. PETERSEN Á BOTNI, 1948: Notes on the Ornithology of the Faroe Islands 1945–47. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **42**, p. 202–215.
21. — & — 1949: Polymorphism and Breeding of the Rock Dove in the Faroe Islands. – The Ibis **91**, p. 17–23.
22. — & — 1951: Fugletræk på Færøerne i 1949 med notater fra Fair Isle til sammenligning. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **45**, p. 121–138.
23. WILLIAMSON, K., 1954: Beretning om nogle færøske ynglefugle. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **48**, p. 139–149.
24. — 1954: Spring Migration (1953) in the Faroe Islands. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **48**, p. 221–234.
25. NØRREVANG, ARNE, 1954: S. F. Niclasens ornithologiske optegnelser fra Færøerne. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. **48**, p. 150–155.